

NETELENBURCHPAD 5,5 KM

7 De Zeldrecht

Midden in dit gebied liep een kreek, de Zeldrecht. Het was een brede moerassige stroom. Een kreek is een waterloop die zijn ontstaan dankt aan erosie door getijdestromen. De Zeldrecht is waarschijnlijk lang actief geweest door opstuwning van water vanuit de Eem. Ter bescherming werd een kade aangelegd, de Lodijk. De naam komt van 'lo' of 'lode' dat kreek betekent. Parallel aan de Lodijk mondde de Zeldrecht uit in de Eem, precies tussen Grimmestein en Netelenburch. Op oude kaarten is nog goed te zien hoe de kreek door het landschap kronkelde. In het landschap is vanaf de Achtereemlandseweg een kronkelslootje te zien. Dit is vermoedelijk een restant van de Zeldrecht.

Overstroming dijk Zuidereind in 1916

Graspieper

8 Overstroming

De Eem vormt een open verbinding met het IJsselmeer, vroeger de Zuiderzee. In deze streek waren er regelmatig overstromingen. De laatste grote overstroming was in 1916. Het water zou toen tot aan de vensterbanken van de boerderijen hebben gestaan. Om de varkens en schapen te beschermen tegen het hoge water, werden ze naar het voorhuis gehaald. Dat was een stuk hoger gelegen dan het achterhuis. Het verhaal gaat dat er tijdens de overstroming bij één van de boeren een grote pan soep op tafel stond. Net op het moment dat men wilde gaan eten, liep één van de varkens onder de tafel door en gooide de tafel met pan soep en al om. De overstroming van 1916 was een belangrijke aanleiding om het lang uitgestelde plan voor de afsluiting van de Zuiderzee snel aan te pakken.

9 Weidevogels en agrarisch natuurbeheer

Weidevogels als de grutto en tureluur, maar ook zangvogels zoals graspieper en veldleeuwrik gebruiken de weilanden in Eemland om in te broeden en hun jongen groot te brengen. Het open landschap is erg geschikt voor weidevogels. Volgens de boeren, die vroeger handmatig molken in de wei, zag je de kemphanen om je heen baltsen. Om verschillende redenen daalt het aantal weidevogels nog steeds. Daarom proberen veel boeren in dit gebied rekening te houden met de weidevogels. Ze zoeken en markeren de nesten en worden daarbij vaak geholpen door vrijwilligers. Zo kan bij het maaien om de gemarkeerde nesten heen worden gereden. Nestbeschermers zorgen ervoor dat het vee de nesten niet vertrapt. De laatste jaren maaien de boeren sommige percelen later in het seizoen. Dit zorgt voor een mozaïek van langer en korter gras. In het langere gras kunnen de kuikens voedsel vinden en zich verschuilen voor roofdieren.

De natuur en de mens laten sporen na in het landschap. En er komen voortdurend nieuwe sporen bij: van pingoruïnes uit de ijstijd en grafheuvels uit de prehistorie, tot houtwallen, knobomen en zelfs begroeide vuilnisheuvels van nu. De natuurlijke en culturele landschapselementen vertellen verhalen over ons landschap. Landschap Erfgoed Utrecht leert u deze verhalen lezen. Voor meer informatie over klompenpaden, kijk op www.landschaperfgoedutrecht.nl onder recreatie/klompenpaden.

Praktische informatie

- **Rondwandeling:** het Netelenburchpad (5,5 km).
- **Markering:** paarse markering in de vorm van een klomp.
- **Bezienswaardigheden:** de nummers op de plattegrond verwijzen naar de bezienswaardigheden langs de route.
- **Onverharde paden:** niet geschikt voor kinderwagens of rolstoelen.
- **Honden verboden:** het wandelpad loopt over particulier terrein waar vee loopt. Om de dieren niet te verstoren zijn honden verboden.

COLOFON

PRODUCTIE: Landschap Erfgoed Utrecht
 TEKST: Waterschap Vallei en Eem, Historische Kring Hoogland, Landschap Erfgoed Utrecht
 EINDREDACTIE: Landschap Erfgoed Utrecht
 FOTO'S: Erwin Bruulsema (graspieper), Landschap Erfgoed Utrecht
 HISTORISCH BEELDMATERIAAL: Dorus van den Hengel, Historische Kring Baerne
 VORMGEVING: www.PressArt.nl
 © CONCEPT KLOMPENPADEN EN PRODUCTIE: www.PressArt.nl, Peter-Pim Stolker
 MET SPECIALE DANK AAN: vrijwilligers en de particuliere grondeigenaren.

Voor meer informatie: www.landschaperfgoedutrecht.nl
 2008, 1e druk. Landschap Erfgoed Utrecht, De Bilt.

Alle rechten voorbehouden.

De klompenpaden in Eemland zijn mede mogelijk door de vergoeding die het Landschapsfonds Eem en Vallei aan de boeren betaalt. Heeft u genoten van dit klompenpad? Wilt u bijdragen aan het beheer van (meer) klompenpaden? Overweeg dan om donateur te worden van het fonds. Kijk voor meer informatie op: www.leev.nl

€ 1,00

Door de polder,
over kavelpaden en
langs de Eem

NETELENBURCHPAD 5,5 KM

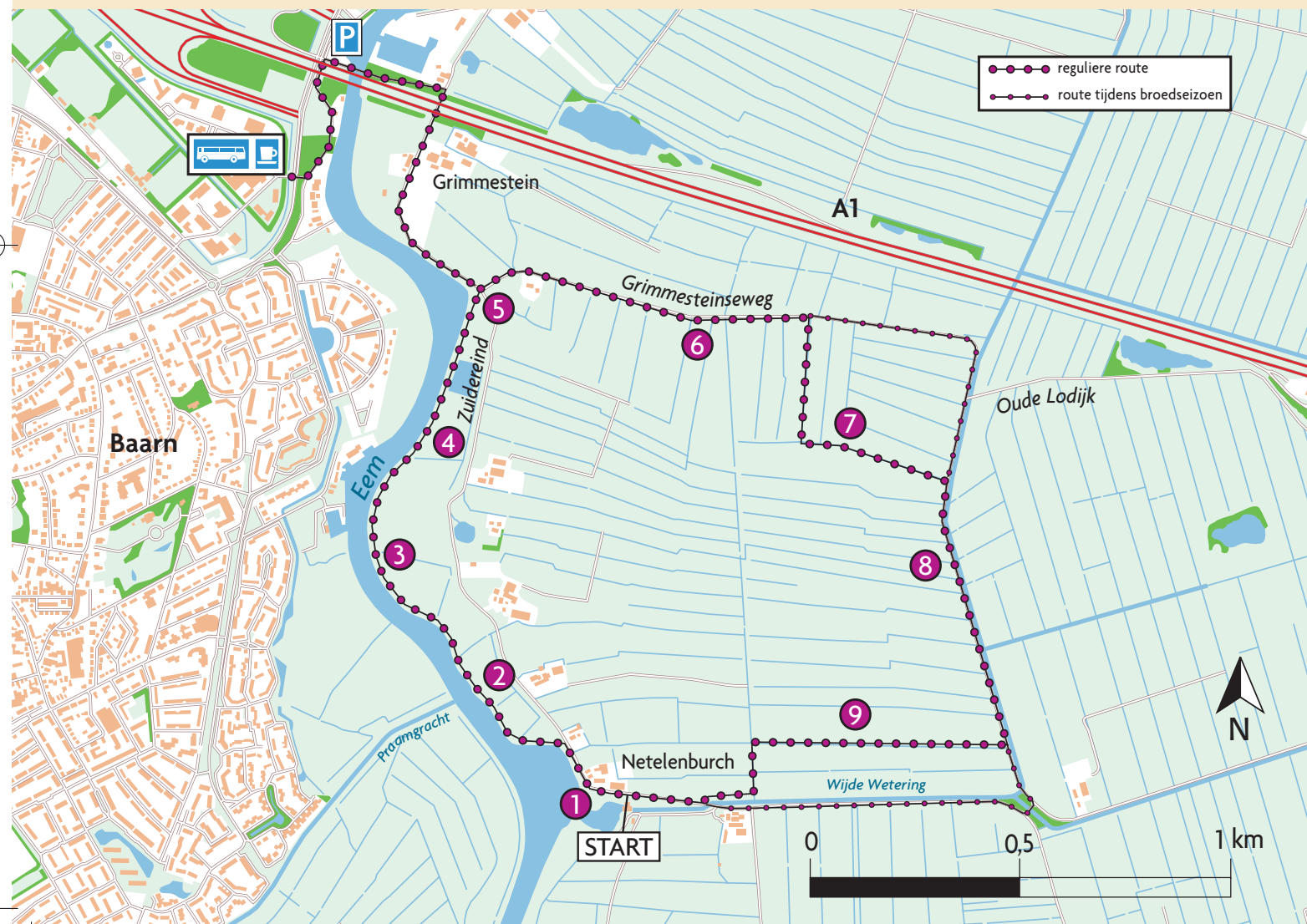
KLOMPENPADEN

Ontdek het mooie buitengebied van Baarn. Wandelen door het open polderlandschap van Eemland. Door weilanden, over kavelpaden en langs de Eem. Geniet van het weidse uitzicht, de rust en de combinatie van cultuur en natuur. Klompen aan, rugzak op en gaan!

KLOMPENPADEN

NETELENBURCHPAD 5,5 KM

Startpunt → Gemaal Zeldert, vlakbij Zuidereind 35, Baarn. U kunt parkeren bij de carpoolplek bij afrit 11 (Eembrugge). Vanaf daar kunt u de aanlooproute volgen (zie kaart) en opstappen op de route bij nummer 5. Het informatiepaneel staat bij het startpunt.

Openbaar vervoer → Buslijn 72, halte De Drie Eiken. Vanaf daar kunt u de aanlooproute volgen (zie kaart) en opstappen op de route tussen nummer 5 en 6.

Een deel van de route is in verband met het broeden van de weidevogels gesloten. Dat is in ieder geval tussen 15 maart en 15 juni, in uitzonderingsgevallen langer. In die periode kunt u alleen de alternatieve route volgen.

1 Boerderij Netelenburch

Boerderij Netelenburch is, net zoals de meeste andere boerderijen aan het Zuidereind, dicht tegen de dijk gebouwd op een hoger gelegen strook zand. Vroeger lag de boerderij zo dicht op de straat, dat de hooiwagens de boerderij raakten. In 1951 werd de boerderij gekocht en opgeknapt door de familie Van den Hengel. Zij hebben de voorgevel ongeveer 75 centimeter laten terugzetten. Dat was niet zo moeilijk omdat de muren waren 'gemetseld' met een soort kalk, waardoor de bakstenen min of meer los op elkaar lagen. Ook de gevels hadden een opknappbeurt nodig: de voorgevel was breder dan de achtergevel en de linker zijgevel korter dan de rechter. Een stukje van de oorspronkelijke achtergevel is bewaard gebleven. Daarin zijn een aantal diepe groeven te zien. Hierin slipen de bewoners het gereedschap.

Boerderij Netelenburch

2 Praamgracht en turfwinning

Dwars op de Eem ligt de Praamgracht of Pijnenburgergrift. Deze is rond 1240 aangelegd in opdracht van de Bisschop van Utrecht. De Praamgracht werd gebruikt voor transport van turf uit het Soesterveen en loopt in een bijna rechte lijn naar Soestdijk. De naam Praamgracht komt van de platte schuiten, de pramen, waarmee de turf werd vervoerd. Het turfsteken was een bijverdienste voor de boeren in de omgeving.

3 De Eem

De Eem is de enige rivier in Nederland die volledig op Nederlands grondgebied ligt. Aan het eind van de 12e eeuw is de rivier pas echt ontstaan en is sinds die tijd bekend geweest onder verschillende namen: Eem, Eems, Hemus, Hemes, Amer en Hamer. Al deze namen verwijzen naar water. De rivier speelde een grote rol in de afwatering van het omliggende land. En het was een belangrijke vaarweg voor het handelsverkeer, onder andere om bier uit Amersfoort te halen. Omdat het voor de scheepvaart praktischer was, zijn rond 1970 enkele bochten afgesneden. Dit is nog zichtbaar bij boerderij Netelenburch. Er is hier een eilandje ontstaan door het verleggen van de rivier.

4 Grebbelinie

De dijk bij het Zuidereind maakt onderdeel uit van de Grebbelinie. Deze loopt van Rhenen tot Bunschoten-Spakenburg. In de Tweede Wereldoorlog diende de Grebbelinie om het westen van het land te beschermen. Langs de hele lijn kon het land onder water worden gezet, zodat de vijand niet verder het land in kon trekken. In Eemland was deze inundatie een belangrijk verdedigingsmiddel. Op verschillende plekken in de dijk van de Eem liggen nog een aantal bunkers, zoals bij Krachtwijk. Toen de oorlogsdreiging in 1940 toenam, werden boerderijen aan het Zuidereind onteigend en werden bewoners geëvacueerd. De bedrijven die in het schootsveld lagen moesten verdwijnen, wat inhield dat ze werden platgebrand. Dit gold onder andere voor de schuur van Netelenburch. Na de capitulatie werd een nieuwe schuur gebouwd.

5 Zuidereind

Het Zuidereind of 'Zuurend' is een lange, slingerende dijk langs de oostelijke oever van de Eem. Al in de 13e eeuw zijn hier hofsteden gebouwd op terpjes bij de rivierbedding. Een aantal van de huidige boerderijen zijn de opvolgers van deze hofsteden. Van zuid naar noord zijn dat Netelenburch, Wolkenberg, Grimmestein, Bloemberg en Zonne.

6 Grimmestein

Ten noorden van de Grimmesteinseweg ligt boerderij Grimmestein, die waarschijnlijk uit de 18e eeuw dateert. Het is een van de weinige T-huisboerderijen in Baarn. Hier is goed te zien dat de boerderij op een terp is gebouwd en dus hoger ligt dan het omliggende land. De naam Grimmestein verwijst naar een verdwenen kasteel dat op de oostoever van de Eem zou hebben gestaan. Over het ontstaan van het kasteel is verder weinig bekend.

Boerderij Grimmestein

